

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

Про внесення змін та доповнень до деяких законів України
щодо заходів з посилення енергетичної незалежності України

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

13 квітня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про ринок електричної енергії» номер 2019-VIII. Суб'єктом подання законопроекту був Кабінет Міністрів України, який тоді був сформований коаліцією фракцій у Парламенті VIII скликання. Цим законом було передбачено можливість імпорту електроенергії на «ринок на добу наперед» та на «балансуючий ринок» із Російської Федерації та Республіки Білорусь. У вересні 2019 року у зв'язку із гострим дефіцитом вугілля на складах ТЕС парламентом було ухвалено рішення дозволити імпорт по двохсторонніх договорах, але вже у грудні була відновлена заборона на такий імпорт із країни-агресора.

Разом із тим суспільство часто може спостерігати вибірковість у заборонах або дозволах імпорту товарів із РФ, зокрема енергетичних ресурсів. По якихось позиціях вводяться заборони або спеціальні мита, а по якихось не вводиться, і суспільство потребує відповіді на такі питання щодо вибірковості. Зокрема весною 2020 року було введено спеціальне мито на поставки вугілля марки Г із Російської Федерації, але не було введено жодного такого мита на коксівне вугілля, антрацитове чи пісне вугілля.

Також сьогоднішня ситуація створює можливості для проявів псевдо-патріотизму для певних продажних корумпованих політиків: вони критикують імпорт із РФ, якщо цей імпорт є конкурентним для певних олігархічних фінансово-промислових груп. Але не помічають, а іноді і захищають імпорт товарів із РФ, якщо цей імпорт здійснюють окремі фінансово-промислові групи. Таким чином розквітає каста продажних псевдо-патріотів, які насправді сприяють монополізації певних секторів економіки, що контролюються олігархами, але зовсім не проти імпорту із РФ, якщо його здійснюють їх боси. Зрештою виникає парадоксальна ситуація: у певних секторах економіки імпорт із РФ складає понад 30% від українського споживання, але критики немає, а у іншому секторі такий імпорт складає лише 1%, але бачимо організовані медіа-хвилі та гучну критику такого імпорту від політиків, які лобіюють певні комерційні інтереси. Часто такі лобісти заради комерційної вигоди їх босів готові ставити під загрозу надійність та гарантованість постачання енергоресурсів для кінцевих споживачів.

Даним законопроектом передбачається послідовний підхід зниження залежності від поставки товарів із РФ, зокрема через введення спеціальних мит на відповідні поставки дизелю, скрапленого газу, бензинів, різних марок вугілля. Також передбачається надати повноваження Регулятору обмежувати або забороняти імпорт електроенергії із країни-агресора.

В умовах збройної агресії Російської Федерації Україна має створювати умови для посилення своєї енергетичної незалежності від впливу держави-агресора.

Кабінетом Міністрів України вже було вжито деяких заходів відповідно до частини одинадцятої статті 29 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” стосовно імпорту товарів походженням з Російської Федерації. Так спеціальні мита було запроваджено стосовно скрапленого газу, важких дистиллятів (газойлів) («дизельного палива»), що ввозяться на митну територію України трубопровідним транспортом, деяких товарних груп вугілля.

Законопроектом пропонується переглянути такий нерівний підхід та зобов’язати Кабінет Міністрів України прийняти акти щодо запровадження спеціальних мит на антрацит, вугілля, нафтопродукти, що походять з Російської Федерації, а також надати Верховній Раді України звіт щодо того, як Кабінет Міністрів використовував інструмент щодо зменшення залежності від імпорту з держави-агресора, наданий Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Також законопроектом пропонується надати НКРЕКП повноваження щодо обмеження доступної пропускнуєї спроможності, що розподіляється на добових та місячних аукціонах у 2021 році, та анулювання результатів річного аукціону у частині міждержавних перетинів між Україною та державою-агресором. Такі повноваження забезпечать можливість обмежувати імпорт електроенергії з Російської Федерації на ринок України.

Крім того, з метою отримання відомостей Державою та суспільством щодо рівня взаємодії між суб’єктами ринків у сферах енергетики та комунальних послуг з суб’єктами господарювання держави-агресора і оцінки відповідних ризиків пропонується запровадити звітування щодо зобов’язань учасників енергетичних ринків за кредитними угодами, укладеними з суб’єктами господарювання держави-агресора та особами, пов’язаними з такими суб’єктами господарювання відносинами контролю.

Окремою нормою законопроекту пропонується запровадити обов’язок Міністерства енергетики України ініціювати вжиття невідкладних заходів у разі зниження запасів палива на складах електростанцій нижче встановленого мінімального рівня з метою уникнення порушень роботи об’єднаної енергетичної системи України.

Законопроектом пропонується, щоб кошти отримані від справляння таких спеціальних мит були спрямовані на оплату електроенергії виробникам за «зеленим» тарифом. Це створить нове джерело для таких виплат, дозволить не підвищувати тарифи на електроенергію для кінцевих споживачів, але призведе до покращення рівня розрахунків із виробниками за «зеленим» тарифом, а також надасть ресурс для погашення існуючих боргів.

2. Мета і шляхи її досягнення

Мета законопроекту – законодавчо забезпечити посилення енергетичної незалежності.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроект містить доповнення до Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» новою статтею 20¹, зміни і доповнення до статті 17 та Розділу «Прикінцеві і перехідні положення» Закону України «Про ринок електричної енергії», а також Розділ «Прикінцеві та перехідні положення», що забезпечують вирішення завдань законопроекту.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У зазначеній сфері правового регулювання діють закони України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок електричної енергії», «Про зовнішньоекономічну діяльність».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття цього Закону не потребуватиме додаткових видатків із Державного бюджету України. Натомість запровадження спеціальних мит на виконання положень Закону забезпечить додаткові надходження до Державного бюджету України.

6. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки прийняття законопроекту

Прийняття цього законопроекту посилить енергетичну незалежність України.

Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Герус Андрій Михайлович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000C5032F00F9398300
Дійсний до: 13.04.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 17д9/1-2021/78973 від 04.03.2021

423707